



آن‌ها باشد تا دایره واژگانی‌اش وسعت پیدا کند. شاعر مانند فرمانده‌ای است که واژه‌ها سربازان تحت امر او هستند؛ اگر تعداد سربازها کم باشد، مثلاً ۵۰ سرباز، فقط می‌تواند به همین تعداد فرمان بدهد، ولی اگر فرمانده لایقی مانند ملک الشعرا بهار، سپاه عظیمی از بیست‌هزار سرباز در اختیارش باشد، بهتر عمل می‌کند. سوم، حضور در محافل شعرخوانی و جلسه‌های آموزشی شعر است که آرایه‌های لفظی و معنوی جدیدی را در حوزه ادبیات فارسی مطرح می‌کنند. شاعر باید به‌روز و فرزند زمانه خود باشد.

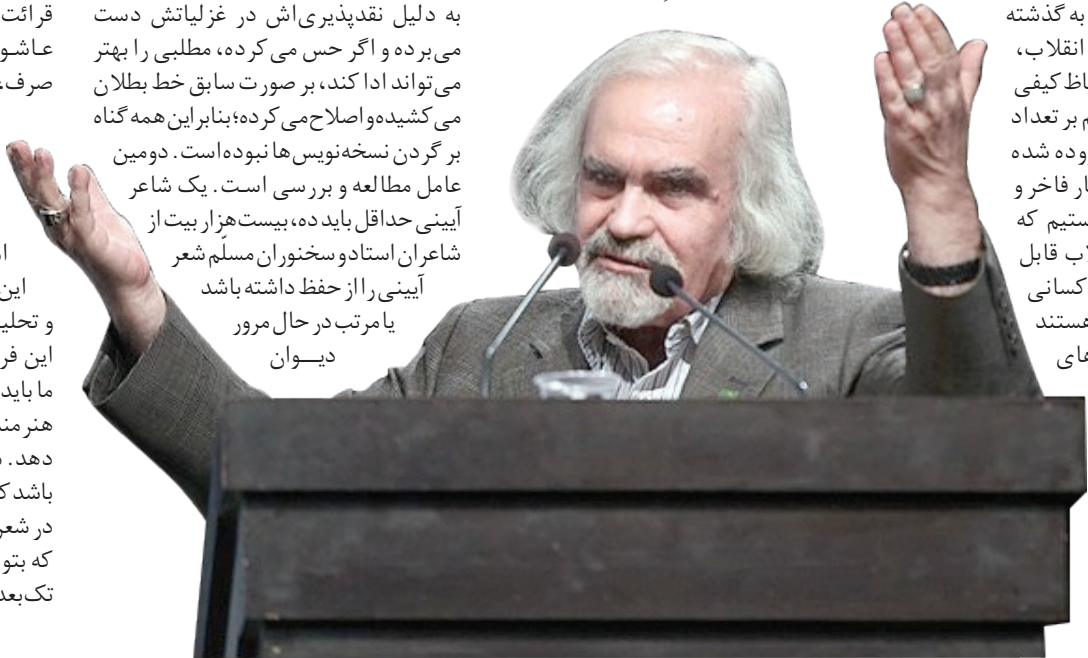
شاعر آیینی برای اثر گذاری سخنش باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد؟
نگاه شاعر امروز باید نگاهی نافذ و لایه‌شکاف باشد. اگر بخواهد فرهنگ عاشورا را بررسی کند، باید با نگاه نافذ متون و ابعاد مختلف این فرهنگ را بررسی کند. به بیان دیگر، قرائت‌های مختلفی از فرهنگ گران سنگ عاشورا تا امروز داشته‌ایم؛ قرائت ماتی صرف، قرائت حماسی، قرائت عرفانی، قرائت اخلاقی، قرائت توحیدی، قرائت براندازی و قرائت ایستادگی و مبارزه علیه ایدای ستم. باید این ابعاد را در فرهنگ عاشورا دید. تفاوت شاعر امروز با شاعر دیروز در همین است. باید این فرهنگ را به خوبی شناخت و تجزیه و تحلیل کرد و عوامل پیشرفت و تأثیرگذار این فرهنگ را به تصویر کشید. شاعر امروز ما باید این ابعاد مختلف را رصد کند و با بیان هنرمندانه در اختیار مخاطبان خودش قرار دهد. شعر امروز باید یکی از امتیازاتش این باشد که سهم مخاطب را لحاظ کند؛ یعنی شاعر در شعر خودش جایی را برای مخاطب بگذارد که بتواند برداشت خودش را داشته باشد و تک‌بعدی شعر نسراید.

است. نظر شما چیست؟
در هر رشته‌ه‌نی که نگاه کنید، این دست‌های پنهان و گروه‌های مافیایی وجود دارند، ولی آن چیزی که نقشه این گروه‌ها را نقش بر آب می‌کند، وحدت و همدلی هنرمندان است. همدلی ما در زمینه شعر آیینی خیلی بالاست و برای همین، آسیب این گروه‌ها کمتر متوجه ماست. شعر آیینی امروز راه خود را پیدا کرده‌است.

راز پختگی در این عرصه چیست؟
یکی از عوامل مؤثر، خصلت نقدپذیری در وجود شاعر است. اگر شاعری روحیه نقدپذیری نداشته باشد، در جا می‌زند. حافظ با آن همه عظمت درست است که عموم مخاطبانش او را تحسین می‌کردند، ولی شاید هیچ دیوان شعری را مثل مجموعه غزلیات حافظ پیدا نکنید که به دلیل نقدپذیری‌اش در غزلیاتش دست می‌برده و اگر حس می‌کرده، مطلبی را بهتر می‌تواند ادا کند، بر صورت سابق خط بطلان می‌کشیده و اصلاح می‌کرده؛ بنابراین همه گناه بر گردن نسخه‌نویس‌ها نبوده‌است. دومین عامل مطالعه و بررسی است. یک شاعر آیینی حداقل باید ده، بیست‌هزار بیت از شعر شاعران استاد و سخنوران مسلم شعر آیینی را از حفظ داشته باشد یا مرتب در حال مرور دیوان

در زبان فارسی است.
مخاطب امروزی تا چه اندازه از شعر آیینی استقبال می‌کند؟
اگر استقبال مخاطبان، چشمگیر نباشد، شاعر آیینی انگیزه آفرینش آثار ارزشی را کمتر پیدا می‌کند. مخاطب نقش شگرفی در ایجاد انگیزه در شاعر برای آفرینش آثار فاخر دارد. امروز ما شاهد استقبال کم‌نظیر مخاطبان شعر آیینی در هر شب شعر و مراسمی که به مناسبت‌های آیینی در سراسر کشور برگزار می‌شود، هستیم. بعد از این که دکتر اسماعیلی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، بنده را به عنوان دبیر دائمی دبیرخانه شعر و ادبیات آیینی معرفی کردند، فعالیت علمی در فضای مجازی را شروع کردیم و در همین مدت کوتاه، مخاطبان زیادی به ما پیوستند.

عده‌ای معتقدند یکی از چالش‌های شعر آیینی امروز، گروه‌بازی



به رسمیت شناخته شود. بیش از ۷۵ درصد اشعار فارسی از سده سوم تا امروز رگه‌های آیینی بارزی دارند. قلمرو شعر آیینی بسیار گسترده است. برخلاف بعضی از کسانی که فکر می‌کنند شعر آیینی تنها در دو مقوله مناقبی و مائمی حرف برای گفتن دارد. این عزیزان فقط یک قطعه از پازل شعر آیینی را برمی‌دارند که شعر ولایی است. تازه همین شعر ولایی زیرمجموعه‌های فراوان دارد؛ شعر نبوی، شعر علوی، شعر فاطمی، شعر مهدوی، شعر رضوی و... ما شعر توحیدی، اخلاقی، عرفانی، تعلیمی، پایدار، دفاع مقدس، شهادت و حتی شعر اعتراض داریم که شاعر به شرایط ناهمگون و غیر قابل تحمیلی که در جوامع بشری حضور دارد، نمی‌تواند بی‌تفاوت باشد.

شعر آیینی در روزگار امروز چه وضعیتی دارد؟
شعر آیینی امروز نسبت به گذشته خودش، یعنی پیش از انقلاب، جهش چشمگیری به لحاظ کیفی و کمی داشته است؛ هم بر تعداد شاعران آیینی‌سرا افزوده شده و هم شاهد آفرینش آثار فاخر و گران سنگ آیینی هستیم که با دوره پیش از انقلاب قابل مقایسه نیست. حتی کسانی که سخن‌شناس و نقاد هستند و شاید با بعضی از باورهای آیینی هم چندان میانه‌ای نداشته باشند، معتقدند دو دهه اخیر، زمان شکوفایی و به ثمر نشستن درخت تنومند شعر آیینی

گفت‌وگوی اختصاصی خراسان با استاد محمد علی مجاهدی پدر شعر آیینی کشور به مناسبت «روز شعر و ادبیات آیینی»

حماسه و عرفان شهروندان ناشناخته شعر آیینی

به گفته استاد مجاهدی، نباید قلمرو ادبیات آیینی را در ماتم یا منقبت خلاصه کرد بلکه قلمرو شعر آیینی بسیار گسترده تر است



الهه آرائیان

calture@khorasannews.com

ترکیب‌بند معروف «باز این چه شورش است» از محتشم کاشانی، شاعر و مرثیه‌سرای بزرگ قرن دهم هجری با ماه محرم گره خورده‌است. بهمن ماه ۹۹ بود که شورای فرهنگ عمومی کشور، اولین روز محرم را به عنوان روز ملی ادبیات آیینی و بزرگداشت محتشم کاشانی نام گذاری کرد. شعر و ادبیات آیینی سابقه‌ای با قدمت شعر فارسی دارد و شاید اولین شاعر فارسی‌زبان که به صراحت در سوگ امام حسین (ع) و واقعه کربلا شعر سرود، کسایی مروزی، شاعر قرن چهارم هجری باشد که شعری با این مطلع سرود: «یاد صبا در آمد فردوس گشت صحرا / آراست بوستان را نسیان به فرش دیبا». به مناسبت فرارسیدن ماه محرم و آغاز این ماه که به نام شعر و ادبیات آیینی است، با استاد محمد علی مجاهدی، از چهره‌های پیش‌کسوت شعر آیینی کشور که به «پدر شعر آیینی» معروف است، گفت‌وگو کرده‌ایم. ایشان در اسفند سال گذشته با حکم وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی به عنوان دبیر دائمی دبیرخانه شعر و ادبیات آیینی منصوب شدند. از این شاعر برجسته که در آستانه ۸۰ سالگی است، آثار ارزشمندی مانند «در محضر لاهوتیان»، «یک آسمان پرواز»، «کاروان شعر عاشورا» و «یک صحرا جنون» منتشر شده‌است.

تعریف شما از شعر آیینی چیست؟ آیا تنها به اشعاری با درون‌مایه مذهبی خلاصه می‌شود؟
هر شعری که به نحوی از منابع متقن و حیانی مانند قرآن و متون متین تاریخی و روایی متأثر باشد، می‌تواند به عنوان شعر و شعر آیینی

وصیت‌نامه تصویری «حبیب هنر انقلاب»

نگاهی به زندگی هنری و آثار زنده یاد استاد حبیب... صادقی که روز گذشته، تشییع پیکرش برگزار شد



«پرکنان مولانا»، «باغ آسمانی»، «رستاخیز»، «شهادت» و «کوثر» اشاره کرد. یکی از آخرین آثار زندیاد صادقی، اثری به نام «در ثای تجلی سیمرغ» است که در دی ماه ۹۹ و در سالگرد شهادت سردار سلیمانی در ۲۰ ت نقاشی‌شده و در ۱۰۰ متر مربع با موضوع انقلاب، شهدا و سردار دل‌ها خلق شد. دکتر صادقی بارها متذکر شده بود که این اثر وصیت‌نامه تصویری اوست. این هنرمند برجسته انقلاب جوایز و افتخارات متعددی را کسب کرده‌است که به بخشی از آن‌ها اشاره می‌کنیم: برگزیده نمایشگاه نقاشی در فرانسه با موضوع مولانا، برگزیده مسابقات بین‌المللی هلند ۱۳۷۳، برگزیده چهار دوره دوسالانه نقاشی ایران، برگزیده سومین بینال نقاشی، برگزیده مسابقات بین‌المللی هنرهای ظریفه ژاپن ۱۳۷۱، دبیر افتخار نمایشگاه بین‌المللی طراحی هلند ۱۳۷۳ و برگزیده نمایشگاه نقاشی در نیویورک با موضوع نماد موسیقی.

هنر تبیین بارنگ و بوم نقاشی

عبد الحمید قدیریان، چهره سال هنر انقلاب، در گفت‌وگو با پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، درباره زنده‌یاد حبیب... صادقی گفت: «مرحوم



شدند و تأثیرگذار بودند. اگر از هر کسی که استاد صادقی را می‌شناسد، از خصوصیات و صفات خاص ایشان بپرسید به دو نکته حتما اشاره خواهد کرد: یکی حبّ شدید وی به اهل بیت علیهم‌السلام و غیرت زیادی که در مباحث مربوط به آل... علیهم‌السلام از خود نشان می‌دادند که در آثارشان هم کاملاً مشهود است. او تابلوهای زیادی در رابطه با موضوعات دینی از جمله موضوع ظهور و واقعه عاشورا تولید کرد. دکتر صادقی را به هیچ عنوان نمی‌توان جدا از عاشورا تصور کرد. صفت شاخص دیگر استاد که درباره آن می‌توان سخن گفت، تلاش و سخت‌کوشی ایشان است. استاد صادقی هم کارهای مذهبی و دینی و هم کارهای انقلابی و سیاسی داشت. او در اوایل انقلاب از کاریکاتورست‌های بسیار فعال و موفق روزنامه‌اطلاعات بود. در آن دوره‌ای که فضای داخلی کشور مملو از فتنه‌ها و جنگ داخلی بود و مردم به‌تازگی از ظلم ظالمان رهایی‌یافته بودند، با نفاق‌ها و جنایات منافقین در داخل کشور و فشارهای دشمن از خارج از کشور دست‌وپنجه نرم می‌کردند و هر روز شاهد وقایع مختلفی از جمله واقعه طیس، طراحی برای کودتاهای مختلف بودند؛ مرحوم دکتر صادقی بسیار آگاهانه و با درک شرایط آن روزها، حوادث را - که هر کدام قصه‌های زیادی هم درون خود داشتند - در قالب کاریکاتور تبیین می‌کردند.

اجرای متفاوت آپرای عاشورا در تالار وحدت



آپرای عاشورا به کارگردانی بهروز غریب‌پور با بازی آفرینی و طراحی جدید در تالار وحدت روی صحنه می‌رود. به گزارش ایرنا از روابط عمومی و امور بین‌الملل بنیاد رودکی، اجرای متفاوت آپرای عاشورا به کارگردانی بهروز غریب‌پور برای نخستین بار از ۱۹ مردادماه روایتی ویژه از حماسه حسینی را در تالار وحدت پیش‌روی تماشاگران قرار می‌دهد. بازآفرینی متن، طراحی و کارگردانی آپرای عاشورا با همکاری گروه عروسکی آران است. همچنین بهزاد عبدی آهنگ‌ساز و محمد معتمدی، مصطفی محمودی و محمد رضا صادقی آپرای عاشورا هستند. این آپرای فاخر هنری به همت بنیاد رودکی از ۱۹ مردادماه به مدت سه شب ساعت ۲۱ در تالار وحدت روی صحنه می‌رود. آپرای عاشورا نخستین اثری است که براساس تئوری احیای آپرای ملی به‌روز غریب‌پور تولید و توسط خود او نوشته، طراحی و کارگردانی شده است که در آن آواگران بر اساس ردیف‌های آوازی ایرانی نقش‌ها را ایفا می‌کنند. این آپرا تاکنون بیش از ۹۰ بار اجرا شده‌است. گفته می‌شود آپرای عروسکی عاشورا در شمار پر مخاطب‌ترین آثار گروه تئاتر عروسکی آران در خارج از ایران محسوب می‌شود و در شهرهایی همچون تهران و شیراز و در کشورهایی مانند فرانسه، لهستان و ایتالیا اجرا شده‌است. آپرای عاشورا آخرین بار مهر ماه ۱۳۹۷ توسط اعضای گروه تئاتر عروسکی آران و هنرمندانی همچون علی پاک‌دست، مریم اقبالی، علی ابوالخیریان، مرجان احمدی، مرضیه سرمشقی و با حضور آواگرانی همچون محمد معتمدی، مهدی امامی، محمد رضا صادقی و ده‌ها خواننده - بازیگر دیگر اجرا شد.

ناگهان شعر



سید حسین سیدی

باز دریای دل امواج خروشان دارد
فصلی آمد که مرایی سرو سامان دارد

همه حادثه هادور غزل جمع شدند
پسر دوم خورشید فراخوان دارد

چارده قرن گذشته است چه کردی که هنوز
چشم‌ها را غم‌دیز و تو گریان دارد

باز پیراهن مشکی به تن و شال عزا
چه کنم کار دل است و به تو ایمان دارد

یک نفر آمده از ناحیه ای نامعلوم
در سرش نقشه تکرار زمستان دارد



علیرضا بدیع

یا حضرت عباس! یگو محتشم ات را،
از جوهره علقمه پر کن قلم ات را

جاری شود از دامنه‌اش چشمه‌ای از خون
بر دوش بگیر دگر الوند غم ات را

یک دست تو در آتش و یک دست تو بر آب
دندان به جگر گیر و به پا کن علم ات را

آن‌جا که علی اصغر شش ماهه شهید است
شاعری به کن قافیه در دو غم ات را

بی‌نیزه و بی‌اسب بماناد؛ که بی‌دست
چون باد بر آشوب که دشمن همه بید است

بگذار گشایش گر این واقعه باشی
بر علقمه قفلی ست و دست تو کیلد است

ابروی ترک خورده عباس... خدایا
شق القمر از لشکر ابلیس بعید است

بر نیزه سر توست که افراشته گردن؟
یا سرخ‌ترین سوره قرآن مجید است؟

روزی که سر از ساقه‌هر نیزه برآید
در عالم عشاق عزایی ست که عید است

بایست قلم گردد اگر از تونگود
دستی که نویسنده این شعر سپید است

شمشیر کن از فرط جنون قلم ات را
چون قافیه باخته شعر، بیزید است

چون قافیه باخته شعر بیزید است
شمشیر کن از فرط جنون قلم ات را

یا حضرت عباس! قدم‌رنجه کن، آرام
بگذار به چشمان ملائک قدم ات را...



هادی جانفدا

ای کاش غیر غصه تو غم نداشتیم
ماهی به غیر ماه محرم نداشتیم
این داغ سینه‌سوز تومی کشتمان اگر
قلبی به قدر وسعت عالم نداشتیم
گاهی اسیر غریب عباس می‌شدیم
چون داشتیم روضه و پرچم داشتیم
شرمند ما برای تنت زیر آفتاب
در حد چند قطره شبنم نداشتیم
گیرم که گریه به هم زخم دلم شود
اما برای زخم تو مرهم نداشتیم...



محمد حسین ملکیان

چقدر ریخته هر گوشه و کنار، غم این‌جا
نشسته روی دوزانو امام، هر قدم این‌جا
ندار سید که باز این چه شورش است در عالم
خبر رسید: به آل علی شده ستم این‌جا
درست پای همین نخل است قامت رعنای
امام بر سر نعش کسی شده ست خم این‌جا...
سری هنوز به این سمت مانده، این سوی میدان
اگر غلط نکنم خورده بر زمین علم این‌جا
نمانده فاصله‌ای در میان این دو برادر
اگر چه یک حرم آن‌جا، اگر چه یک حرم این‌جا...
چه تو خوه چه عز او چه ماتم! است دوباره
که باز سینه‌زنان محتشم گرفته‌اند این‌جا
عزای اشرف اولاد آدم است در یفا
همیشه قصه ما ختم می‌شود به همین جا...